

411.08

561.84

Q1/2565

INSIGHT &
OUTLOOK

Outlook เศรษฐกิจอีสาน ปี 2565

ผลกระทบและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจอีสานหลัง COVID-19

ความท้าทายใหม่ของอีสานกับเป้าหมาย Net Zero Emission

การยกระดับภาคเกษตรอีสานผ่านการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก

462.93

6.49

เนื้อหาภายในเล่ม

07 ผลกระทบและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจอีสานหลัง COVID-19

08 ISAN NORMALCY INDEX สะท้อนว่าประชาชนอีสาน ใช้ชีวิตใกล้เคียงปกติ

10 การระบาดที่รุนแรงของ Omicron มีแนวโน้มสิ้นสุดเร็ว และนโยบายควบคุมการระบาดเปลี่ยนเป็นอยู่ร่วมกับ COVID-19

12 การระบาดที่ยาวนานมีผลโดยตรงกับสถานะการเงินของชาวอีสาน

17 เทคโนโลยีและ Pent-up Demand จะมีบทบาทอย่างมากเมื่อ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่น

18 ความท้าทายใหม่ของอีสานกับเป้าหมาย Net Zero Emission

19 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นผลเสียโดยตรงกับ GDP ในระยะยาว โดยกลุ่มพลังงานอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด

24 แนวทางการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทำได้โดยผ่านการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน, ตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิต T-VER และ Carbon Footprint

28 ไทยและประเทศในอาเซียนมีเป้าหมายที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เหลือศูนย์ในปี 2593

30 การยกระดับภาคเกษตรอีสานผ่านการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก

31 ประชาชนอีสานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม แต่กลับสร้างมูลค่าเศรษฐกิจได้น้อย

34 COVID-19 ผลักให้ปัญหาทั้งด้านการเงินและปัญหาแรงงานในอีสานปรับสูงขึ้น โดยครัวเรือนมีการก่อหนี้สูงขึ้น ขณะที่แรงงานที่ทำงานใหม่ส่วนใหญ่กลับหันไปประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมที่ให้ผลตอบแทนน้อย

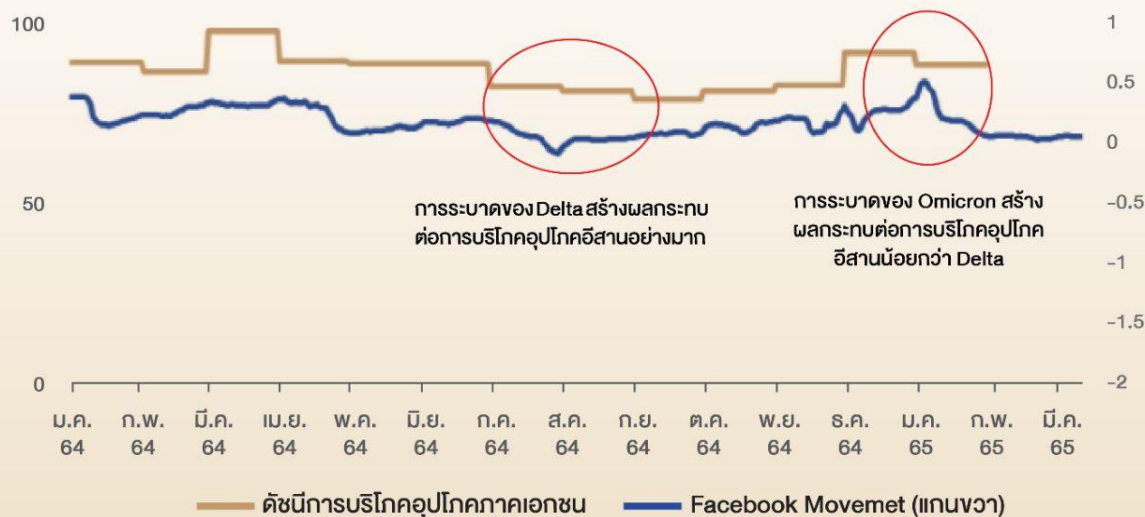
39 การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ผ่านการพัฒนาและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคเกษตรกรรม

แนวโน้มเศรษฐกิจอีสานปี 2565

- การระบาดของ Omicron จะสร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจอีสานน้อยกว่าระลอกก่อนหน้านี้ เพราะมาตรการควบคุมการระบาดที่ไม่เข้มงวด
- เมื่อ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่น ผู้คนจะกล้าที่จะใช้ชีวิตตามปกติมากขึ้น และเป็นผลดีต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ
- บทบาทของเทคโนโลยีและดิจิทัลจะมีมากขึ้นกับทั้งธุรกิจและชีวิตประจำวัน ถึงแม้ COVID-19 จะกลายเป็นโรคประจำถิ่น ซึ่งจะเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายของผู้ประกอบการ
- การสร้างความมั่นคงทั้งด้านพลังงานและเศรษฐกิจฐานราก จะเป็นเกราะป้องกันที่ดี ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดอีกในอนาคต

การปรับให้ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่น จะเป็นผลดีต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจอีสาน

ดัชนีการบริโภคอุปโภคภาคเอกชน และ Facebook Movement อีสาน

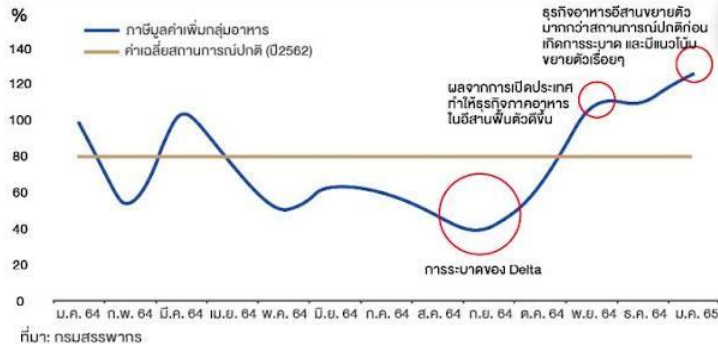
Facebook Movement คือ ดัชนีสะท้อนการเคลื่อนไหวของผู้ใช้ Facebook ในแต่ละพื้นที่ เปรียบเทียบกับเดือน ก.พ 63
ที่มา: Facebook และธนาคารแห่งประเทศไทย

ถึงแม้ Omicron จะมีการระบาดอย่างรุนแรง และทำให้การเดินทางลดลง แต่การใช้จ่ายของประชาชนอีสานปรับลงเพียงเล็กน้อยและแนวโน้มจาก Facebook Movement ที่เริ่มทรงตัวตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ สะท้อนว่าการใช้จ่ายจะไม่ปรับลดมากในเดือนถัดไป นอกจากนี้การที่ภาครัฐประกาศให้ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่นในวันที่ 1 กรกฎาคม 2565 จะยิ่งกระตุ้นให้ผู้บริโภคกล้าใช้จ่ายมากขึ้น และจะเป็นผลดีต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในระยะถัดไป

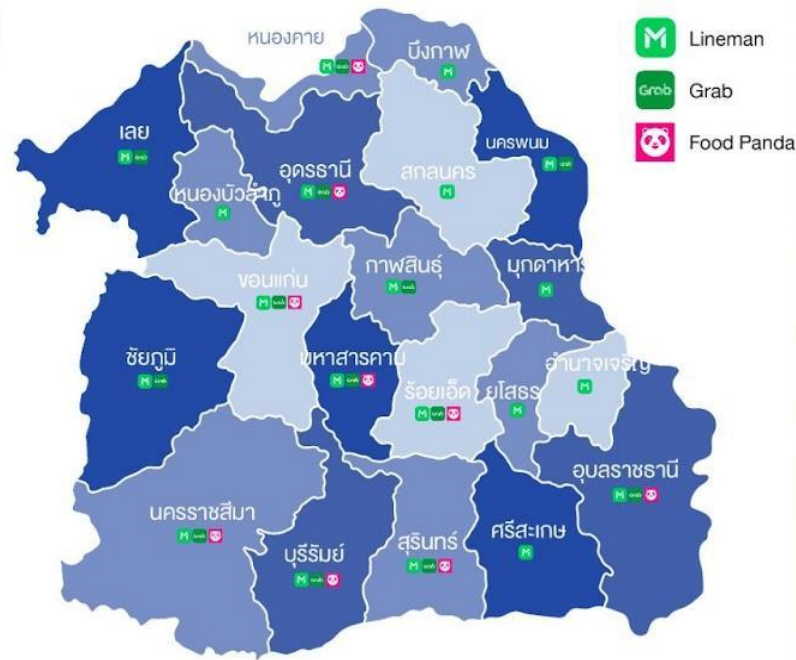

ธุรกิจร้านอาหารในอีสานขยายตัว

จากปัจจัยบวกการเปิดประเทศในเดือนพฤศจิกายน และมีแนวโน้มขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ รวมถึงการขยายตัวของธุรกิจ Food Delivery ที่มีครอบคลุมทุกจังหวัดในอีสาน จะเป็นกลไกผลักดันธุรกิจร้านอาหารให้ขยายตัวต่อไป

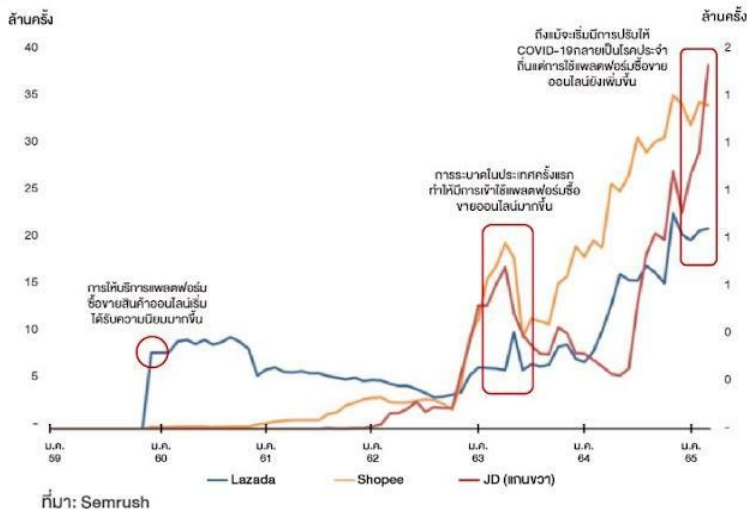
จำนวนร้านอาหารที่เปิดใหม่ในอีสาน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2565

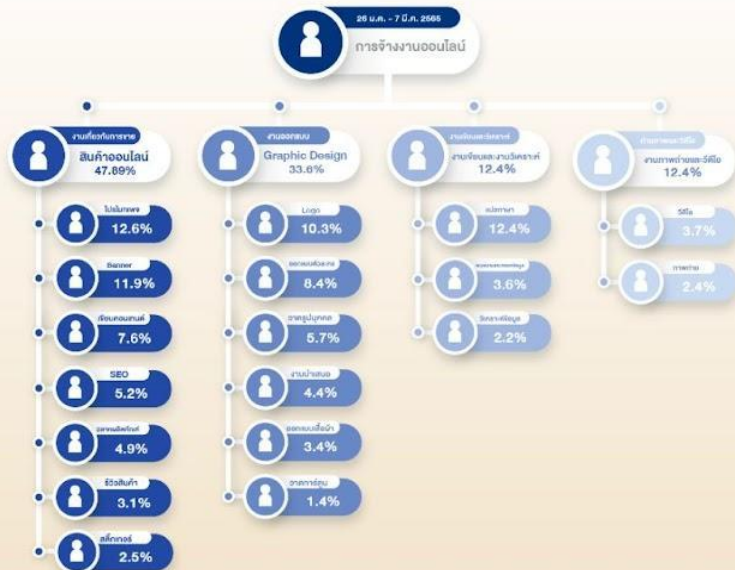
ข้อมูลจากเว็บไซต์ร้านอาหารแห่งหนึ่งในประเทศไทย

การซื้อขายสินค้าออนไลน์ได้รับอานิสงส์จากการระบาด และจะมีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ ถึงแม้การระบาดจะสิ้นสุดลง
 การซื้อขายสินค้าออนไลน์มีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่เกิดการระบาด โดยมีการเติบโตขึ้นมากในปี 2564 และจะเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ซึ่งสะท้อนถึงการแข่งขันที่สูงขึ้นของร้านค้าออนไลน์ ทำให้ต้องมีการจ้างงานเกี่ยวกับการขายสินค้าออนไลน์มากขึ้น ทั้งด้านการโปรโมท หรือการพัฒนาตลาด และหน้าร้านค้าออนไลน์

จำนวนการเข้าเว็บไซต์ซื้อขายสินค้าออนไลน์

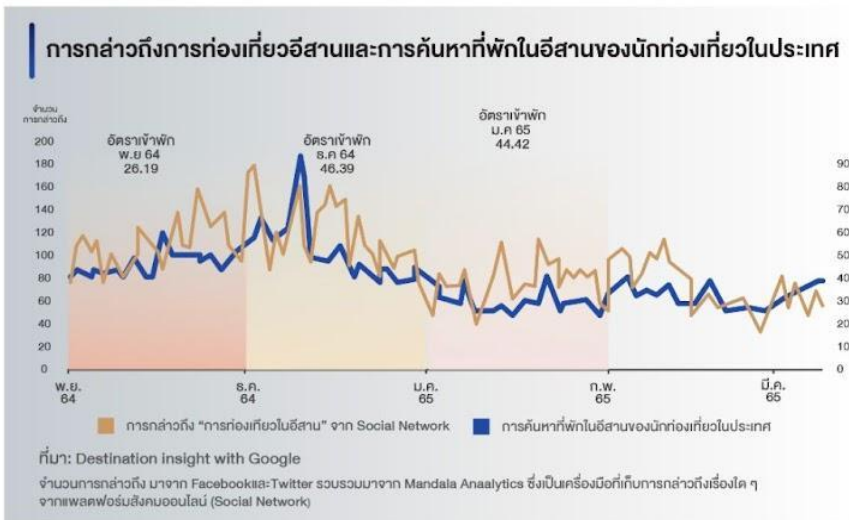
แนวโน้มการจ้างงาน Freelance กว่า 45% เป็นการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้าออนไลน์ ซึ่งสะท้อนว่าผู้ขายให้ความสำคัญกับช่องทางออนไลน์ในการขายสินค้ามากขึ้น

ข้อมูลจากเว็บไซต์จ้างงาน Freelance แห่งหนึ่ง ในช่วงตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม - 7 มีนาคม 2565

ความต้องการท่องเที่ยวในอีสานมีแนวโน้มทรงตัว อย่างไรก็ตามเมื่อ Omicron กลายเป็นโรคประจำถิ่นธุรกิจท่องเที่ยวและที่เกี่ยวข้องจะถูกกระตุ้นจาก Pent-up Demand

อัตราการเข้าพักอีสานปรับตัวขึ้นในเดือนธันวาคมจากผลของการเปิดประเทศ ถึงแม้การระบาดของ Omicron ตั้งแต่เดือนมกราคม ทำให้อัตราการเข้าพักลดลง แต่ความหวาดกลัวของ Omicron ที่ลดลง ทำให้ความต้องการท่องเที่ยวในเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคมเริ่มทรงตัวตามแนวโน้มของข้อมูลการกล่าวถึง การท่องเที่ยวอีสานและการค้นหาที่พักในอีสานของนักท่องเที่ยวในประเทศ

เมื่อ Omicron กลายเป็นโรคประจำถิ่น ธุรกิจภาคท่องเที่ยวจะถูกกระตุ้น ด้วยความต้องการท่องเที่ยวที่ถูกอัดอั้นมานาน โดยคาดว่าจะมีแผนท่องเที่ยวภายใน 1 ปี

เที่ยวในภาคอีสาน

66% 23% 22% 10% 16%

เที่ยวภายในประเทศ

56% 30% 25% 18% 9%

- ภายใน 1 เดือน
- ภายในไตรมาส้น
- มากกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี
- มากกว่า 1 ปี
- ยังไม่มีแผนที่จะใช้จ่าย

ISAN Insight&Outlook จัดทำแบบสำรวจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลัง COVID-19 ของชาวอีสาน

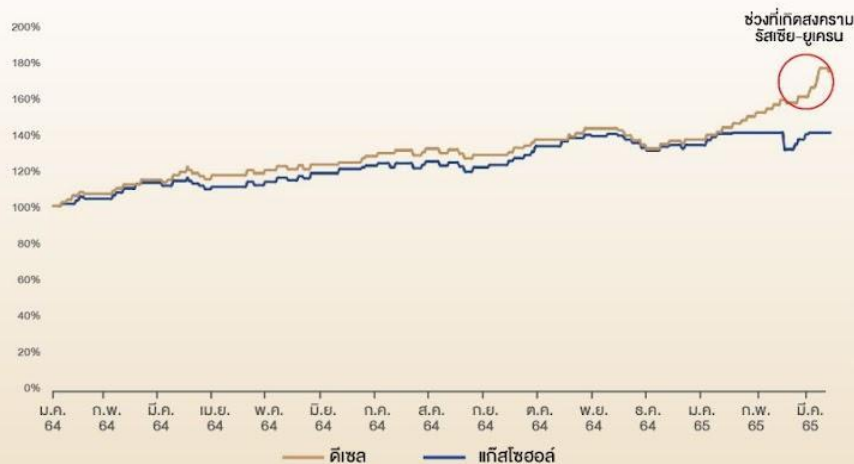

วันที่ 3 - 15 กุมภาพันธ์ 2565 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 327 คน

การสนับสนุนพลังงานทางเลือกที่สามารถจัดหาได้ในประเทศ ทั้งด้านการผลิต และการใช้ จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในกรณีที่เกิดวิกฤตราคาพลังงานในอนาคต

ผลกระทบจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน กระทบต่อห่วงโซ่อุปทานในหลาย ๆ อุตสาหกรรม รวมถึงอุตสาหกรรมพลังงาน ทำให้ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในอีสานปรับตัวสูงขึ้นอย่างมาก ซึ่งจะมีผลให้ค่าครองชีพปรับตัวสูงขึ้น

อัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาขายปลีกน้ำมันในอีสาน

ที่มา: PTTOR

เพื่อป้องกันความไม่มีเสถียรภาพในด้านพลังงาน นโยบายควรเน้นจัดหาพลังงานรูปแบบใหม่ผ่านพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยังยั้ง และมุ่งเน้นให้ประชาชนมีการใช้ยานยนต์ที่ใช้พลังงานทางเลือกมากขึ้น

ปัญหาของการกระตุ้นให้มีการใช้ยานยนต์พลังงานไฟฟ้า

1. จุดให้บริการชาร์จแบบเตอร์โบไทย โดยเฉพาะอีสานยังอยู่ในระดับต่ำมาก

จำนวนที่ชาร์จยานยนต์ไฟฟ้า

ที่มา: กรมการขนส่งทางบก

2. ราคายานยนต์ไฟฟ้ายังสูง ทำให้มีสัดส่วนยานยนต์ไฟฟ้าเมื่อเทียบกับยานยนต์ใช้น้ำมันเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก

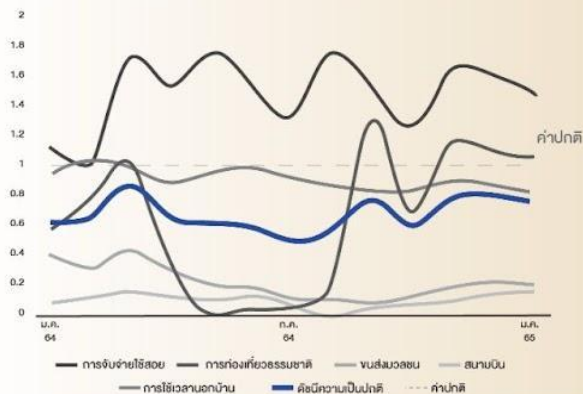
ผลกระทบและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจอีสาน หลัง COVID-19

ISAN NORMALCY INDEX สะท้อนว่าประชาชนกังวลต่อ COVID-19 ลดลง

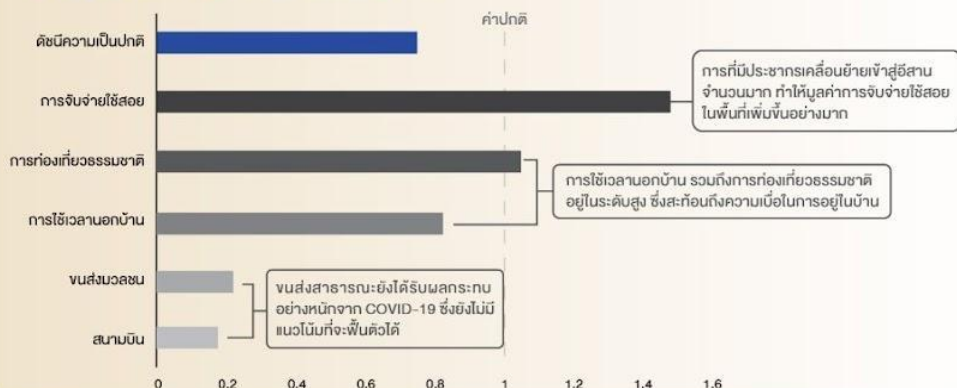
และใช้ชีวิตคล้ายปกติมากขึ้น

ISAN Normalcy Index คือ ดัชนีสะท้อนความเป็นปกติในการใช้ชีวิตก่อนเกิดการระบาด COVID-19 ของคนอีสาน โดยอ้างอิงแนวคิดจาก Normalcy Index ของ The Economist ซึ่งประเมินความเป็นปกติในแต่ละกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของประชาชนในด้านต่างๆ

ISAN Normalcy Index ตั้งแต่ มกราคม 2564 - มกราคม 2565

ISAN Normalcy Index มกราคม 2565

หมวดการใช้ชีวิต

การใช้จ่ายใช้สอย - ข้อมูลภาษีมูลค่าเพิ่มกลุ่มค้าปลีก
การใช้เวลาในบ้าน - ข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้าและประปาในบ้านอยู่อาศัย
การก่อเที่ยวธรรมชาติ - ข้อมูลปริมาณการเข้าใช้บริการในศูนย์ให้บริการอุทยานแห่งชาติในอีสาน

หมวดการเดินทางผ่านขนส่งสาธารณะ

สนามบิน - ข้อมูลเที่ยวบินขาเข้าและขาออกจากทุกสนามบินในอีสาน
ขนส่งมวลชน - ข้อมูลจำนวนคนที่ใช้บริการในทุกสถานีขนส่งในอีสาน

ISAN Insight&Outlook จัดทำดัชนีสะท้อนความเป็นปกติในการใช้ชีวิตชาวอีสาน ISAN Normalcy Index โดยเปรียบเทียบกับสถานการณ์ปกติในปี 2562 ก่อนเกิดการระบาดของ COVID-19 ค่าปกติ เท่ากับ 1 สะท้อนถึงสถานการณ์ปกติ ในปี 2562 หากดัชนีมีค่ามากกว่า 1 สะท้อนถึงปัจจัยนั้นมีการฟื้นตัวดีกว่าสถานการณ์ปกติ แต่หากดัชนีมีค่าน้อยกว่า 1 สะท้อนถึงปัจจัยนั้นยังไม่ฟื้นตัวเทียบเท่าสถานการณ์ปกติ

ผู้คนลดความกังวลและกล้าใช้จ่ายมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่น

ความเคยชินของผู้ตอบที่มีต่อ COVID-19 ทำให้ความกังวลต่อการใช้จ่ายมีแนวโน้มปรับตัวลดลง ถึงแม้จะเกิดการระบาดระลอกใหม่นอกจากนี้เมื่อ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่นมีผลให้ผู้ตอบคาดการณ์ว่าจะมีการใช้จ่ายมากขึ้น

คำถาม: พฤติกรรมการใช้จ่ายของท่านเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับก่อนเกิดการระบาด

การระบาดของ COVID - 19 สายพันธุ์ Delta

25%

44%

31%

การระบาดของ COVID - 19 สายพันธุ์ Omicron

24%

48%

28%

ช่วงที่ COVID - 19 กลายเป็นโรคประจำถิ่น

38%

40%

22%

ผู้ตอบคาดว่าจะใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เมื่อ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่น

■ ใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

■ ใช้จ่ายเท่าเดิม

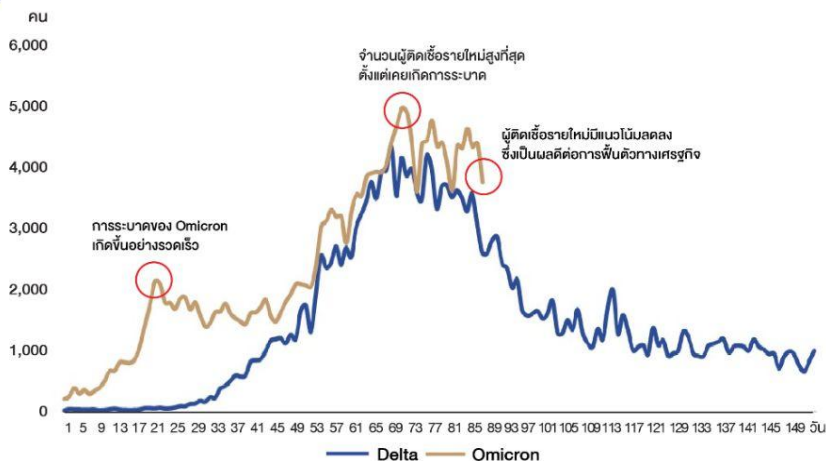
■ ใช้จ่ายลดลง

การระบาดของ Omicron รุนแรงและเร็ว แต่มีแนวโน้มที่จะสิ้นสุดเร็ว

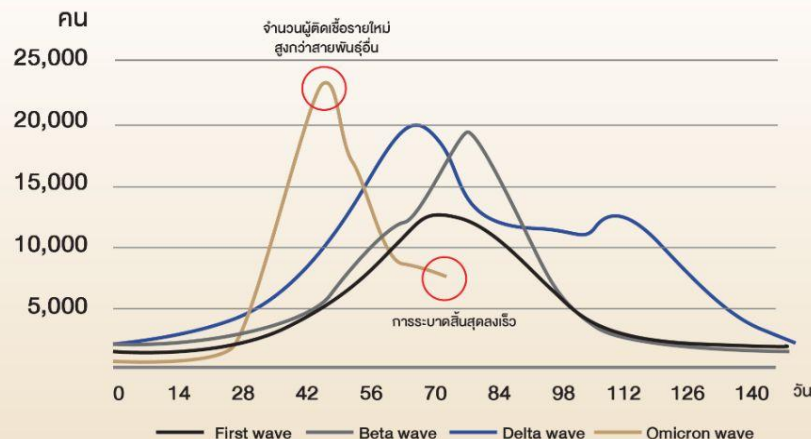
การระบาดของ COVID-19 สายพันธุ์ Omicron มีการระบาดที่รุนแรงและยังสามารถแพร่เชื้อได้ง่ายยิ่งกว่าทุกระลอกก่อนหน้านี้ แต่อัตราการเข้ารับการรักษายังคงอยู่ในระดับต่ำ สะท้อนจากอัตราการครองเตียงที่อยู่ในระดับต่ำ และผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงยังมีจำนวนน้อย นอกจากนี้ผลของการฉีดวัคซีนที่มาก ยังสะท้อนว่าการระบาดที่เกิดขึ้นเร็วอาจสิ้นสุดลงเร็วเช่นกัน ดังประสบการณ์ของการระบาดของ Omicron ที่เกิดขึ้นในแอฟริกาใต้

จำนวนผู้ติดเชื้อใหม่รายวันอิสานสายพันธุ์ Delta และ Omicron

ที่มา: ศูนย์ข้อมูล COVID-19

จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ของแต่ละสายพันธุ์ในแอฟริกาใต้

ที่มา: JHU

มาตรการควบคุม COVID-19

เริ่มเปลี่ยนจาก การป้องกันไม่ให้เกิดการระบาดของ COVID-19 เป็น อยู่ร่วมกับ COVID-19

การผ่อนปรนมาตรการควบคุมการระบาดของ COVID-19 สายพันธุ์ Omicron ในไทย เป็นไปตามแนวโน้มของหลายๆประเทศ ที่เริ่มปรับให้ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่น โดย

ใช้นโยบายเร่งฉีดวัคซีน
เพื่อให้ผู้คนมีภูมิคุ้มกันต่อโรค

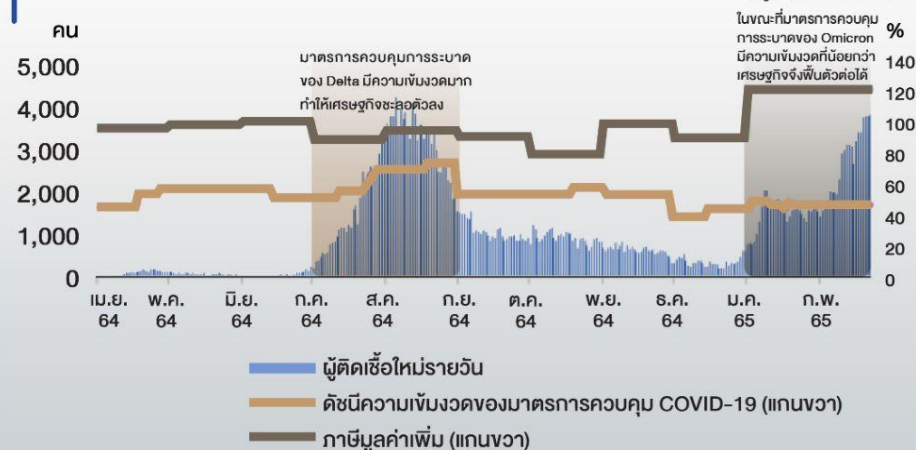
ไม่ออกมาตราการ Lock down
รวมถึงมาตรการควบคุม
ที่มีความเข้มงวดสูง

เพื่อลดผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจทำให้โอกาสที่มาตรการควบคุม COVID-19 จะทำให้เศรษฐกิจหดตัวอย่างหนักเหมือนในอดีตมีโอกาสลดลง

มาตรการควบคุมการระบาดต่อจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่และเศรษฐกิจอีสาน

ข้อมูล ณ วันที่ 28 ก.พ. 65

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลโควิด-19 University of Oxford และ กรมสรรพากร

ดัชนีความเข้มงวดมาตรการควบคุม COVID-19 = 100 หมายถึง มาตรการควบคุม COVID-19 เข้มงวดมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม การระบาดที่ยาวนานของ COVID-19 ทำให้ผู้มีรายได้น้อยได้รับผลกระทบด้านรายได้อย่างหนัก

ในขณะที่กลุ่มผู้มีรายได้สูง ยังมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นของรายได้ ซึ่งจะตอกย้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

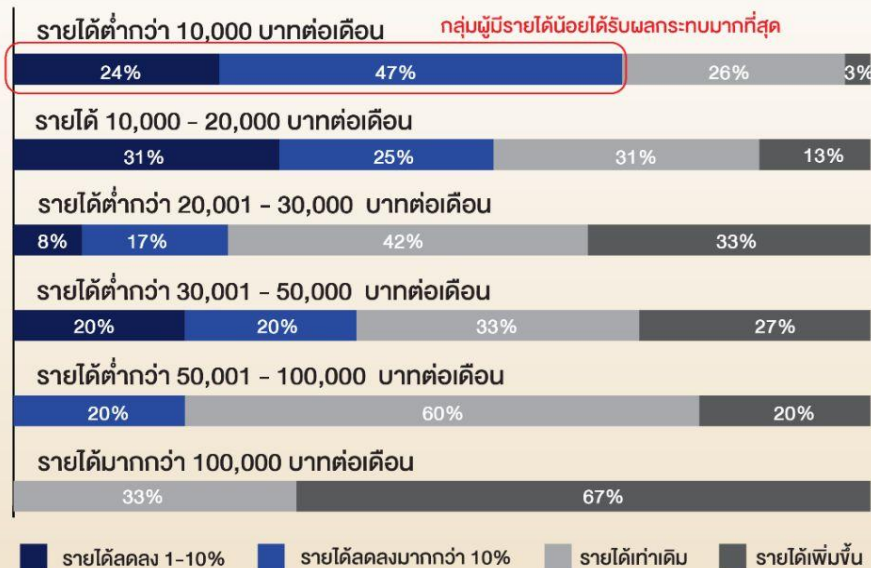
ผลของการระบาดที่ยาวนานของ COVID-19 ส่งผลให้กว่า 50% ของผู้ตอบแบบสำรวจมีรายได้ลดลง

คำถาม : รายได้ในปัจจุบันของท่านเทียบกับรายได้ก่อนเกิด COVID-19 เป็นอย่างไร

ผู้ตอบกว่าครึ่ง (51%)
เผชิญกับปัญหารายได้ลดลง

กลุ่มผู้มีรายได้น้อยเผชิญปัญหาของการลดลงของรายได้มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ปานกลางและสูง ในขณะที่กลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นของรายได้มากกว่า ซึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ที่แย่งลง

COVID-19 ยังนำมาซึ่งปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

และถึงแม้การระบาดจะคลี่คลาย ผู้ตอบยังเชื่อว่ารายได้อาจปรับลดลงอีก

ผู้ตอบกว่า 75% เผชิญปัญหาเงินไม่พอใช้ ไม่มากก็น้อย

คำถาม: ในช่วง COVID-19 ท่านมีปัญหารายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายหรือไม่

30%

ประสบปัญหา
บ่อยครั้ง

45%

ประสบปัญหา
บางครั้ง

25%

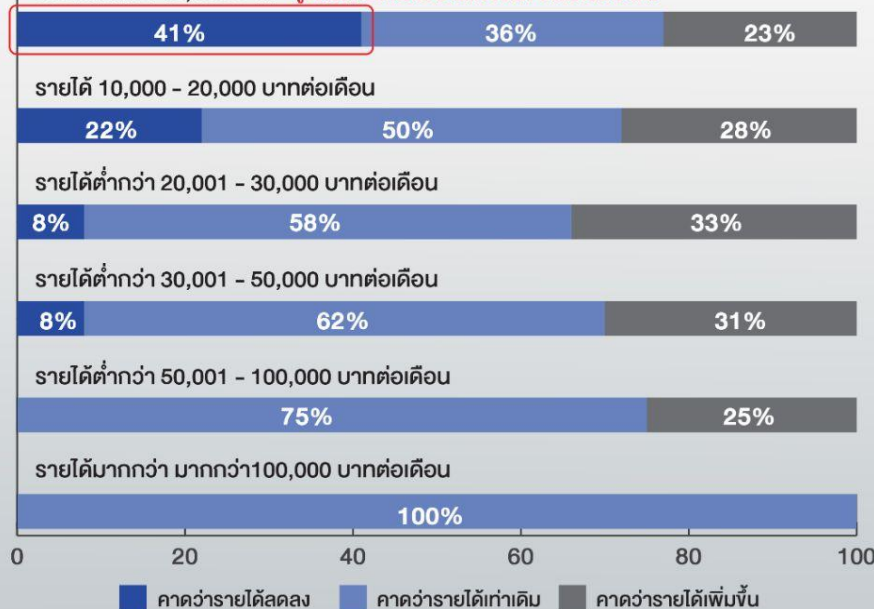
ไม่ประสบปัญหา
ด้านค่าใช้จ่าย

ผู้ตอบกว่าครึ่ง คาดว่าในไตรมาสที่ 2/2565 รายได้จะยังลดลงและเท่าเดิม
สะท้อนว่าผู้ตอบยังเชื่อว่าเศรษฐกิจจะยังชะลอตัว ซึ่งจะกระทบโดยเฉพาะ
ผู้มีรายได้น้อย ที่อาจจะมีรายได้ลดลงไปอีก

คำถาม: ท่านคาดว่าจะอีก 3 เดือนข้างหน้ารายได้เทียบกับปัจจุบันจะเป็นอย่างไร

รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ผู้มีรายได้น้อยกังวลว่ารายได้ของตนจะลดลงกว่าเดิม

ปัญหาทั้งด้านรายได้และรายจ่าย ส่งผลให้ผู้ตอบส่วนใหญ่มีสภาพคล่องไม่เกิน 6 เดือน

โดยผู้ตอบมีการปรับตัวในช่วง COVID-19 โดยการลดค่าใช้จ่าย และเข้าร่วมมาตรการของรัฐเป็นหลัก

มากกว่า 75%

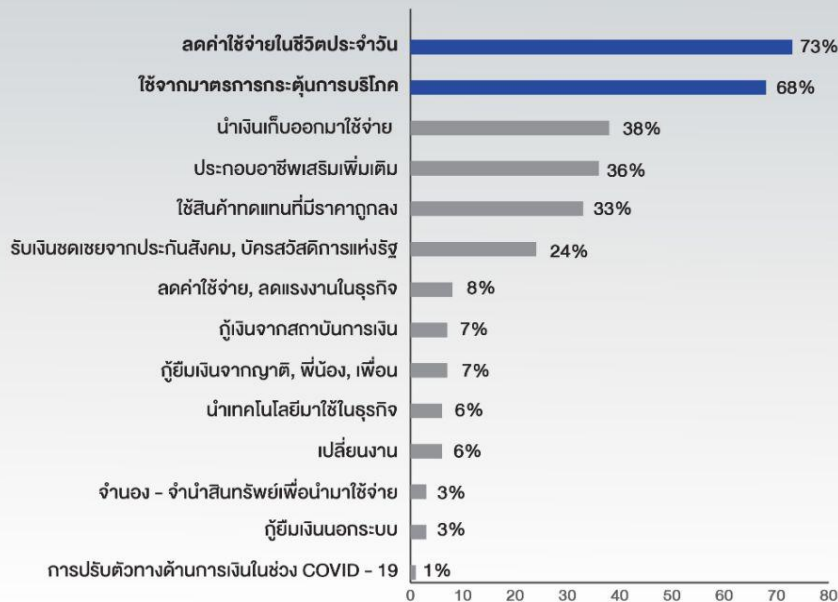
ของผู้ตอบมีสภาพคล่องเพียงพอ กับการใช้จ่ายไม่เกิน 6 เดือน

คำถาม: ในกรณีที่ไม่มีรายได้ ท่านคิดว่าจะมีเงินพอสำหรับการใช้จ่ายได้มากเท่าใด

ขณะที่วิธีการปรับตัวของผู้ที่ได้รับกระทบจาก COVID-19 สูงที่สุด 2 อันดับแรกคือ การลดค่าใช้จ่ายและเข้าร่วมมาตรการรัฐ

คำถาม: ท่านมีการปรับตัวด้านการเงินตั้งแต่มีการระบาดของ COVID-19 อย่างไร

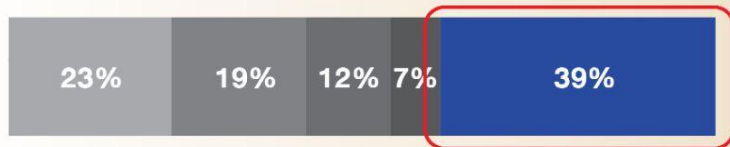

ถึงแม้ COVID-19 จะกลายเป็นโรคประจำถิ่นกว่า 40% ของผู้ตอบยังไม่พร้อมที่จะท่องเที่ยวกลางคืน เช่นเดียวกับการซื้อบ้านและรถยนต์

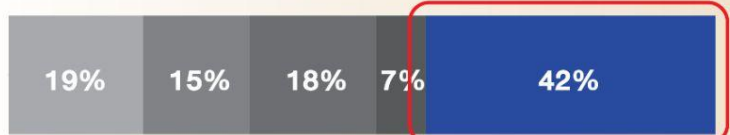
ผู้ตอบกว่า 40% มีแผนที่จะจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ โดยมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในไตรมาสที่สถานการณ์คลี่คลาย แต่การท่องเที่ยวกลางคืนผู้ตอบมองว่าควรมีการเว้นระยะออกไปก่อนมากกว่า

คำถาม: ท่านมีแผนใช้จ่ายในสินค้าและบริการดังต่อไปนี้เมื่อใดนับจากสถานการณ์ COVID-19 คลี่คลาย

จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ โดยมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การท่องเที่ยวกลางคืน

ขณะที่มากกว่าครึ่งของผู้ตอบ

ยังไม่มีแผนที่จะซื้อสินทรัพย์ถาวร ทั้งบ้านและรถยนต์

คำถาม: ท่านมีแผนใช้จ่ายในสินค้าและบริการดังต่อไปนี้เมื่อใดนับจากสถานการณ์ COVID-19 คลี่คลาย

ซื้อรถยนต์

ซื้อบ้าน

ภายใน 1 เดือน

ภายในไตรมาส

มากกว่า 6 เดือนแต่ไม่เกิน 1 ปี

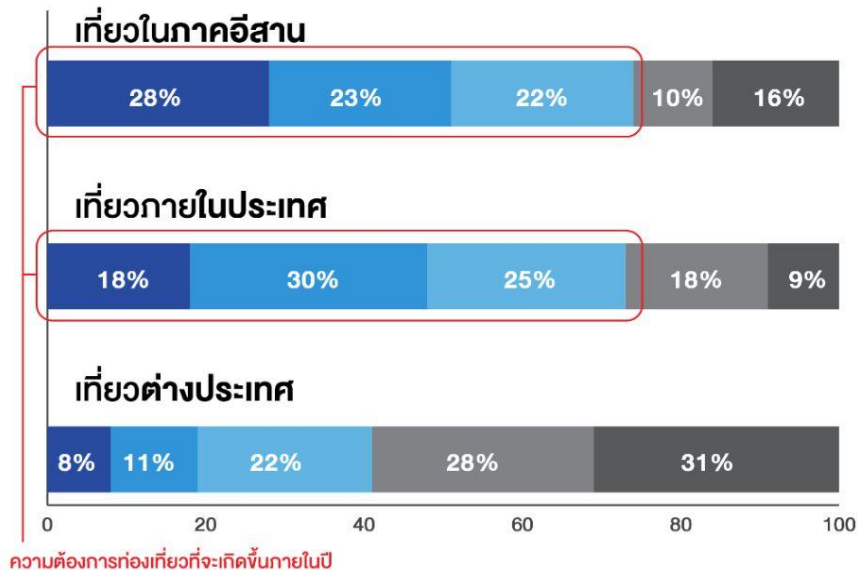
มากกว่า 1 ปี

ยังไม่มีแผนที่จะใช้จ่าย

อย่างไรก็ตาม **Pent-up Demand** จะสามารถกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจกลุ่มที่อัดอั้นมานานจากมาตรการควบคุมการระบาด

ผลจากการระบาดที่ยาวนาน ทำให้ผู้ตอบส่วนใหญ่มี Pent-up Demand มากในช่วงที่สถานการณ์คลี่คลาย โดยเฉพาะการท่องเที่ยว ในภูมิภาคและประเทศ ซึ่งคาดว่าจะมีแผนท่องเที่ยวภายใน 1 ปี

คำถาม: ท่านมีแผนใช้จ่ายด้านท่องเที่ยวเมื่อใดนับจากสถานการณ์ COVID-19 คลี่คลาย

■ ภายใน 1 เดือน ■ ภายในไตรมาส ■ มากกว่า 6 เดือนแต่ไม่เกิน 1 ปี ■ มากกว่า 1 ปี ■ ยังไม่มีแผนที่จะใช้จ่าย

เช่นเดียวกับกับกลุ่มบริการด้านความบันเทิงและบริการด้านสุขภาพ ที่ถูกปิดชั่วคราวด้วยมาตรการควบคุมการระบาด ทำให้เมื่อสถานการณ์เป็นปกติผู้ตอบจึงกระตือรือร้นที่จะเข้าไปใช้บริการ ภายใน 1 ปี

คำถาม: ท่านมีแผนใช้จ่ายในบริการต่อไปนี้เมื่อใดนับจากสถานการณ์ COVID-19 คลี่คลาย

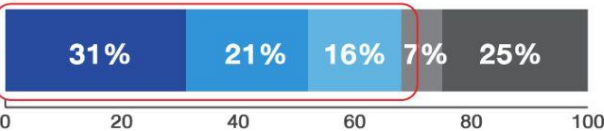
บริการด้านความบันเทิง

(โรงหนัง, ชมกีฬา, สวนสนุก)

บริการด้านสุขภาพ

(คลินิกเสริมความงาม, ฟิตเนส, สปา)

ความต้องการใช้บริการที่จะเกิดขึ้นภายในปี

บทบาทของเทคโนโลยีปรับตัวสูงขึ้นเรื่อย ๆ และถึงแม้การระบาดจะคลี่คลายลง แต่เทคโนโลยีจะยังมีบทบาทในการใช้ชีวิต

การระบาดของ COVID-19 ผลักดันให้เทคโนโลยีมีบทบาทมากขึ้นในการใช้ชีวิต โดยเฉพาะการซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์ ที่เป็นพฤติกรรมที่ผู้ตอบส่วนใหญ่ ยังจะทำอยู่ ถึงแม้ว่า COVID-19 จะกลายเป็นโรคประจำถิ่น

คำถาม: ท่านมีการปรับตัวด้านเทคโนโลยีตั้งแต่มีการระบาดของ COVID-19 อย่างไร

เมื่อ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่น พฤติกรรมของผู้ตอบมีแนวโน้มที่จะกลับไปทำงานที่สำนักงานมากขึ้น

พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีที่ผู้ตอบมากกว่าครึ่ง จะมีการใช้มากขึ้นแม้ COVID-19 กลายเป็นโรคประจำถิ่น

- มีการใช้มากขึ้นและยังใช้ถึงแม้การระบาดจะคลี่คลายลง
- มีการใช้เท่าเดิม
- มีการใช้มากขึ้นแต่อาจใช้น้อยลงหากสถานการณ์การระบาดคลี่คลายลง
- ไม่มีการใช้

Gen X และ Baby Boomer (อายุตั้งแต่ 39 ปีขึ้นไป) มีการนำเทคโนโลยีมาใช้มากที่สุดคือการซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์และรับชม Streaming ทางออนไลน์

ความท้าทายใหม่ของอีสานกับเป้าหมาย Net Zero Emission

ผลกระทบจากก๊าซเรือนกระจก

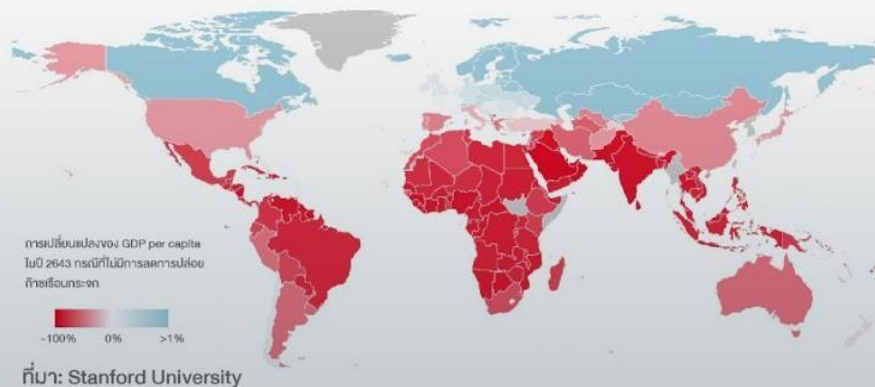
อาจทำให้ใน GDP โลก ใน 80 ปีข้างหน้าลดลง 626 ล้านล้านบาท

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ที่เกิดขึ้นจากก๊าซเรือนกระจก มีต้นทุนที่สูงมาก ประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญกับการลดก๊าซเรือนกระจก โดยผ่านการกำหนดเป้าหมายก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emission) ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการเผชิญปัญหาโลกร้อนและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

หากประเทศต่างๆ ไม่มีการดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และอุณหภูมิโลกเพิ่มขึ้นในอัตรา 3.2-5.4 องศาเซลเซียส ตามค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2523-2553 อาจทำให้ปี 2643 จีดีพีเฉลี่ยต่อหัว (GDP per Capita) ทั้งโลกลดลงมากกว่า 23% คิดเป็น 626 ล้านล้านบาท

ประมาณการผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ต่อ GDP per Capita ภายในปี 2643

ประเภทธุรกิจที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด

คือพลังงาน อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ซึ่งเป็นผลเสียกับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในระยะยาว

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ อาจทำให้เศรษฐกิจไทยหดตัวในอัตราที่เพิ่มขึ้น และอาจหดตัวถึงระดับที่ไม่เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจใด ๆ ในปี 2643 โดยโครงสร้างการปล่อยก๊าซเรือนกระจกกว่า 60% ของไทยมาจาก

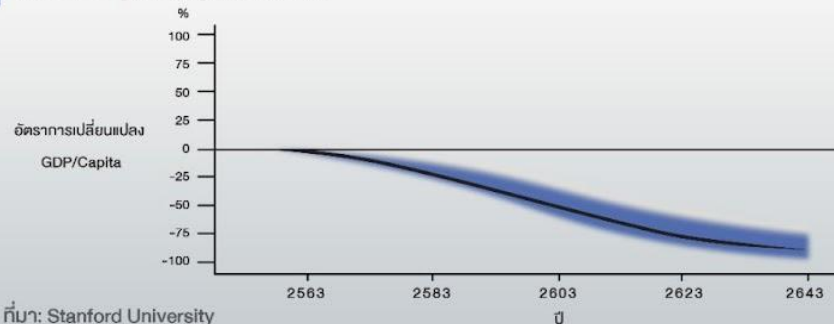

ขณะที่ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ยังผลักดันให้เกิดวิกฤตทางภัยธรรมชาติมากขึ้น เช่นอาจเกิดน้ำท่วม หรือภัยแล้งอย่างรุนแรงจนมีผลต่อภาคเกษตรกรรม ซึ่งจะกระทบกับอีสานโดยตรง นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศอาจผลักดันให้ความเหลื่อมล้ำปรับตัวสูงขึ้น เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยมีโอกาสในการปรับตัวที่ต่ำกว่า จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ภาครัฐควรให้ความสนใจในการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านเป้าหมาย Net Zero Emission

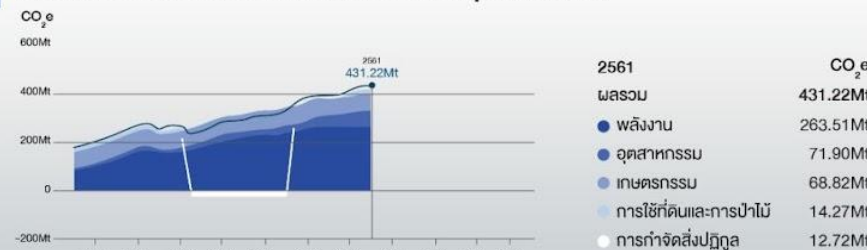

ประมาณการผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change)

ต่อ GDP per Capita ของไทย

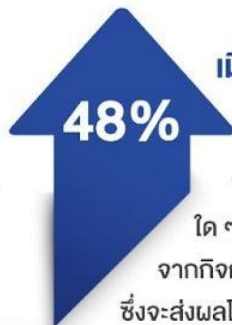
การปล่อยก๊าซเรือนกระจกแยกตามประเภทธุรกิจของไทย

ที่มา: climatewatch

การผลิตไฟฟ้ามีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด

และหากไม่มีการควบคุม ปริมาณก๊าซเรือนกระจกใน 10 ปีข้างหน้าจะเพิ่มขึ้นอีกกว่า 34%

เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2548

มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากขึ้นถึง 48%

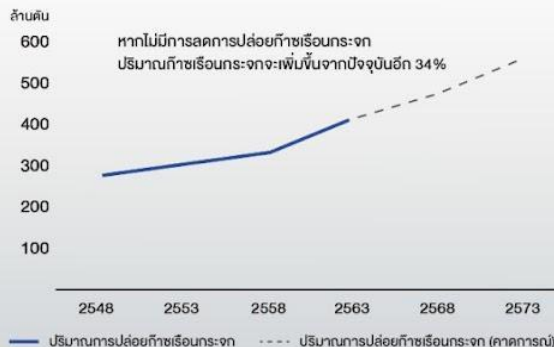
ซึ่งหากธุรกิจมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอัตราปกติ โดยไม่มีการควบคุมใด ๆ (Business as Usual: BAU) จะทำให้ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ถูกปล่อยจากกิจกรรมด้านพลังงานเพิ่มขึ้นถึง 555.64 Mt ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2548 เป็นเท่าตัว ซึ่งจะส่งผลโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่จะรุนแรงยิ่งขึ้น

ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของกิจกรรมด้านพลังงานของไทย

กิจกรรมที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก	ปริมาณก๊าซเรือนกระจก (ล้านตัน)
การผลิตไฟฟ้า	98.538
กระบวนการผลิตในอุตสาหกรรม	46.537
การใช้พลังงานในภาคขนส่ง	61.175
ส่วนรั่วไหลจากการใช้เชื้อเพลิง	20.248
สาขาอื่น	20.562
รวม	247.060

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

การคาดการณ์ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของไทย

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

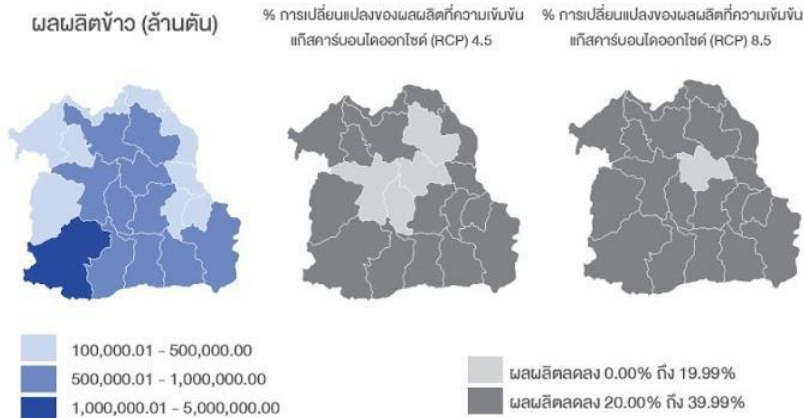
ปริมาณก๊าซเรือนกระจกจะมีผลโดยตรงกับปริมาณการผลิตของสินค้าเกษตร โดยเฉพาะในอีสาน ที่ภาคเกษตรกรรมพึ่งพาสภาพภูมิอากาศเป็นหลัก

ภาคเกษตรกรรมเป็นภาคที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศ และมากที่สุดในอีสาน เนื่องจากเป็นภาคที่มีพื้นที่การเกษตรมากที่สุด โดยภาคเกษตรกรรมมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากถึง 1 ใน 3 ของปริมาณก๊าซเรือนกระจกของทั้งโลก โดยกิจกรรมทางเกษตรที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สูงที่สุดคือการปลูกข้าว ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่มีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศสูง ซึ่งหากไม่มีการควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในปี 2589 ผลผลิตข้าวของอีสานอาจลดลงมากกว่า 20%

สัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคเกษตรกรรม

ประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ต่อผลผลิตข้าวในอีสานปี 2589-2598

ที่มา: สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน เป็นแผนหลักในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

เพื่อควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และให้เป็นไปตามเป้าหมาย Net Zero Emission ภาครัฐจึงมีการวางมาตรการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยการกระตุ้นการใช้พลังงานหมุนเวียนทดแทนในการผลิตไฟฟ้าเป็นหลัก เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการลดความเข้มข้นของการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) ผ่านการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานในโรงงาน อาคาร และการส่งเสริมให้มีการติดฉลากประหยัดพลังงานบนสินค้า

จำนวนนิติบุคคลที่ประกอบกิจการผลิตไฟฟ้าพลังงานทดแทน (ราย)

ที่มา: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยและกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

เป้าหมายกำลังการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน (MW)

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

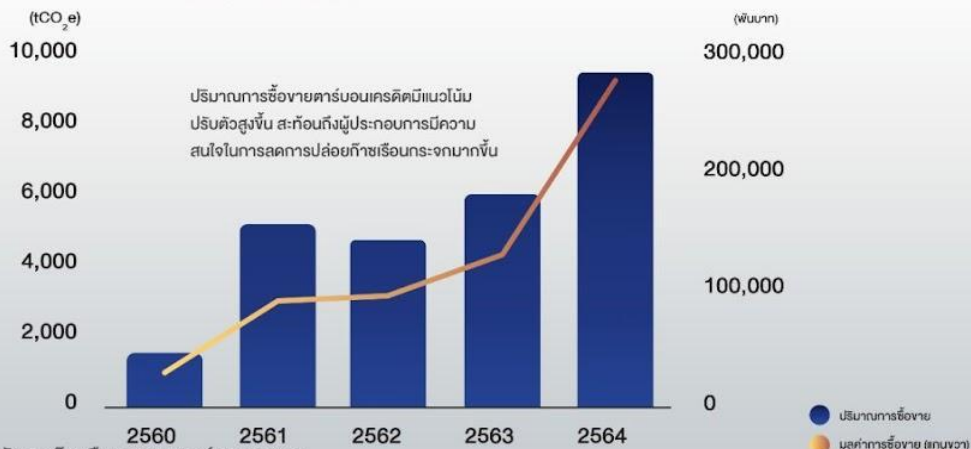
คาร์บอนเครดิต คือปริมาณการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ซึ่งสามารถนำไปซื้อขายในตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิต โดยปริมาณการซื้อขายมีแนวโน้มปรับสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ภาครัฐยังมีการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีการเข้าร่วมกับการวางแผนเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกผ่านโครงการ T-VER (Thailand Voluntary Emission Reduction Program) ซึ่งเป็นโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย ที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีศักยภาพในการลดหรือดูดซับก๊าซเรือนกระจกเข้าร่วมโครงการ โดยปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้หรือที่เรียกว่า “คาร์บอนเครดิต (Carbon Credit)” ซึ่งสามารถนำไปขายในตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิตเพื่อทดแทนต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยปริมาณการซื้อขายมีแนวโน้มปรับสูงขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงผู้ประกอบการที่มีการสนใจในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากขึ้น

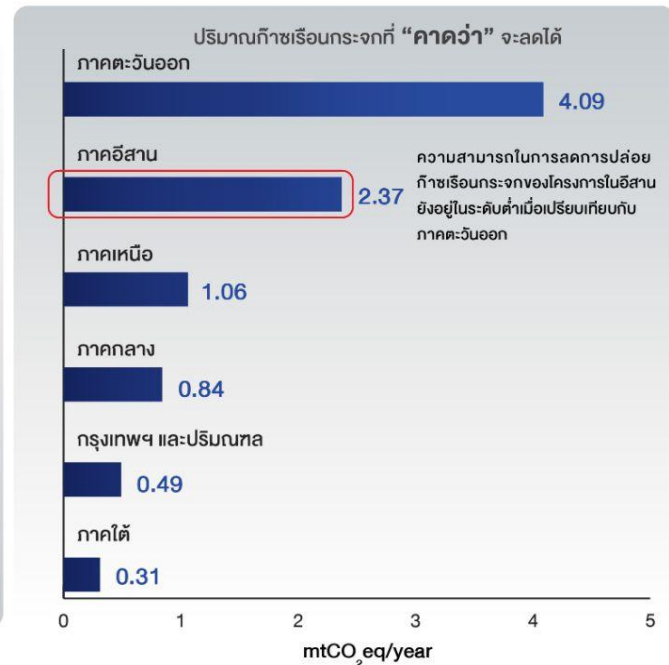
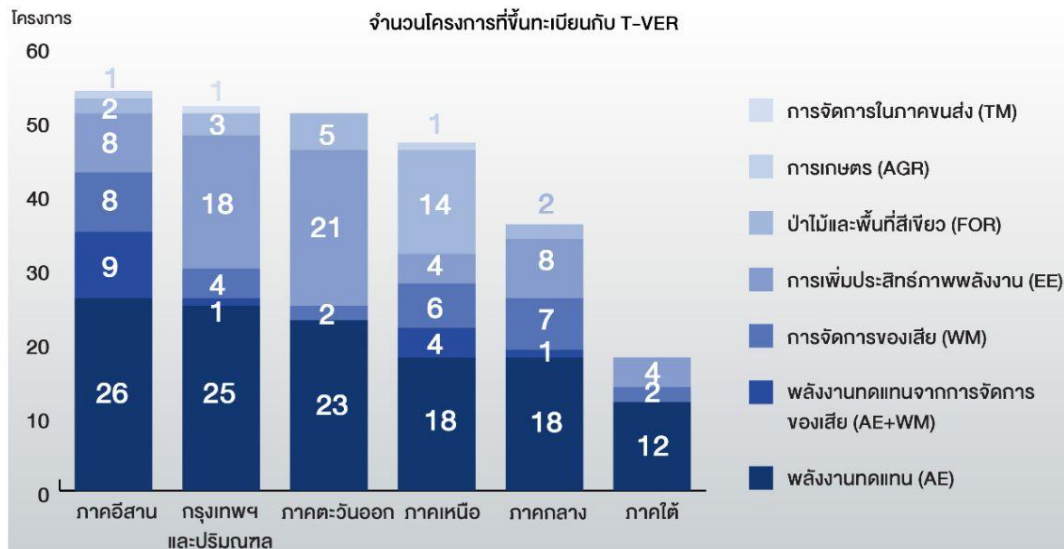
ปริมาณและราคาซื้อขายของคาร์บอนเครดิต

โครงการที่ขึ้นทะเบียนใน T-VER มากที่สุดอยู่ในอีสาน

แต่ความสามารถในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอีสานยังมีประสิทธิภาพที่น้อย

อีสานเป็นภาคที่มีโครงการที่ขึ้นทะเบียนกับ T-VER มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น แต่ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่คาดว่าจะลดได้ยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนโครงการที่มี โดยอัตราการลดก๊าซเรือนกระจกเฉลี่ยต่อโครงการในอีสานมีประสิทธิภาพเพียง 54% ของการลดก๊าซเรือนกระจกเฉลี่ยต่อโครงการในภาคตะวันออก

ที่มา: องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

แนวโน้มของผู้บริโภคเริ่มให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ที่สนใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีกับผู้ประกอบการที่มีการปรับตัวเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

การสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคของ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย

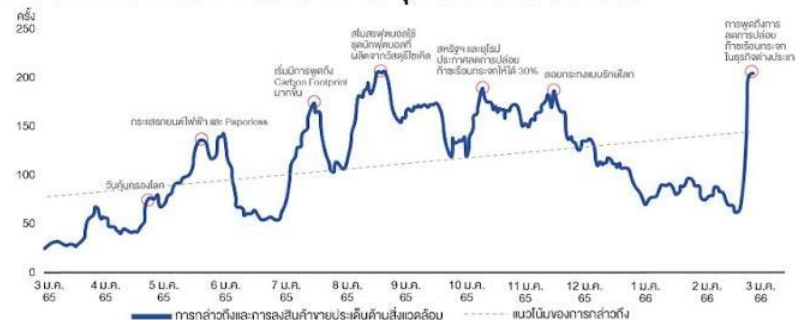
โดย 75% ของผู้ตอบแบบสำรวจเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อสินค้าและบริการที่มีการติดฉลาก
ที่แสดงถึงอัตราการปล่อยคาร์บอน (Carbon Footprint) ถึงแม้จะมีราคาที่เพิ่มขึ้น
แต่อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการในอีสาน มีผลิตภัณฑ์เพียง 50 ผลิตภัณฑ์
จากผู้ประกอบการ 7 รายที่เข้าร่วมกับ Carbon Footprint ซึ่งหากแนวโน้มของผู้บริโภค
ที่เน้นการรักษ์โลกมากขึ้น จะเป็นโอกาสของผู้ประกอบการที่มีการปรับตัว เข้าร่วมกับ
การแสดงอัตราการปล่อยคาร์บอน

สัดส่วนผู้ประกอบการที่ผ่านการรับรองฉลาก Carbon Footprint ขององค์กร แยกตามอุตสาหกรรมในอีสาน

ที่มา: องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) มีการกล่าวถึงประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะการขายสินค้าที่ผลิตมาจากวัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จำนวนการกล่าวถึง มาจาก Facebook และ Twitter สืบค้นมาจาก Mandala Analytics ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เก็บการ
กล่าวถึงเรื่องใด ๆ จากแพลตฟอร์มสังคมออนไลน์ (Social Network)

Net Zero Emission เป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจจากทั่วทุกมุมโลก

แต่ผู้ประกอบการในอีสานยังมีความกังวลและขาดความเข้าใจในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

Net Zero Emission เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากทั่วทุกมุมโลก เช่นเดียวกับกับในไทย การผลักดันการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกผ่าน Carbon Credit และ Carbon Footprint จะผลักดันให้ผู้ประกอบการปรับตัวให้มีการลดคาร์บอนมากขึ้น

แต่แบบสำรวจผู้ประกอบการ SME

กว่า 67.5%

ผู้ประกอบการ SME อีสาน

ยังไม่สนใจในการดำเนินธุรกิจที่สิ่งแวดล้อมหรือมีส่วนร่วมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยส่วนใหญ่กังวลว่าสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจะทำให้ต้นทุนสินค้าปรับตัวสูงขึ้น และจะไม่สามารถขายสินค้าได้และผู้ประกอบการยังไม่ทราบวิธีในการปรับตัวและขาดความเข้าใจในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของภาครัฐในการถ่ายทอดองค์ความรู้และสะท้อนถึงประโยชน์จากการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่จะมีต่อธุรกิจเพื่อจูงใจผู้ประกอบการให้มีการปรับตัวให้เท่าทันกับความท้าทายใหม่

ความเห็นผู้ประกอบการ SME อีสาน จำนวน 630 ราย
เกี่ยวกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

36.4%

กังวลว่าต้นทุนของสินค้า
จะปรับตัวสูงขึ้น และไม่สามารถขายได้

33.4%

ไม่มีความรู้และความเข้าใจ
ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

30.2%

คิดว่าธุรกิจ
ไม่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Timeline เส้นทางสู่ Net Zero ของประเทศไทยและอาเซียน

ในระยะยาวหลายประเทศในอาเซียน มีเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เป็นศูนย์ในปี 2593 แต่เป้าหมายแรกในระยะเวลา 10 ปี เป้าการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของไทยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ซึ่งอาจสะท้อนว่าความสามารถในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากรัฐและผู้ประกอบการไทยยังทำได้น้อย และอาจจะเป็นเรื่องท้าทายที่จะสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เป็นศูนย์ได้ในปี 2593

การสนับสนุนของภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการมุ่งสู่เป้าหมาย Net Zero Emission ทั้งในภาคพลังงานที่รัฐสามารถควบคุมผ่านรัฐวิสาหกิจ และส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมให้มีการทำบัญชีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และใช้กลไกตลาดผ่าน T-VER แต่สำหรับภาคเกษตร โดยเฉพาะในอีสาน เป็นอีกประเด็นที่สำคัญในการผลักดันการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากข้อจำกัดที่ผู้ประกอบการส่วนมากเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก ดังนั้นการสนับสนุนเทคโนโลยีและเงินทุน รวมถึงการกระตุ้นให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการสนใจที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้มากขึ้น

มูลค่าสินทรัพย์เฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกร (บาท)

ไทย	2,916,501.34
อีสาน	2,234,958.07

ครัวเรือนเกษตรกรอีสานมีมูลค่าสินทรัพย์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยมูลค่าสินทรัพย์ของครัวเรือนเกษตรกรของประเทศ ซึ่งมูลค่าสินทรัพย์ส่วนมากเป็นสินทรัพย์ถาวรที่ใช้ในภาคเกษตร (ที่ดิน, โรงเรือน และที่อยู่อาศัย)

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สัดส่วนถือครองที่ดินทำเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรอีสาน

ครัวเรือนเกษตรกรมีการถือครองที่ดินทำเกษตรในสัดส่วนที่น้อย สะท้อนว่าเกษตรกรยังมีต้นทุนจ่ายในการใช้ที่ดินเพื่อเพาะปลูก

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การยกระดับภาคเกษตรอีสานผ่าน
การกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก

อีสานเป็นภูมิภาคที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศ แต่กลับมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น

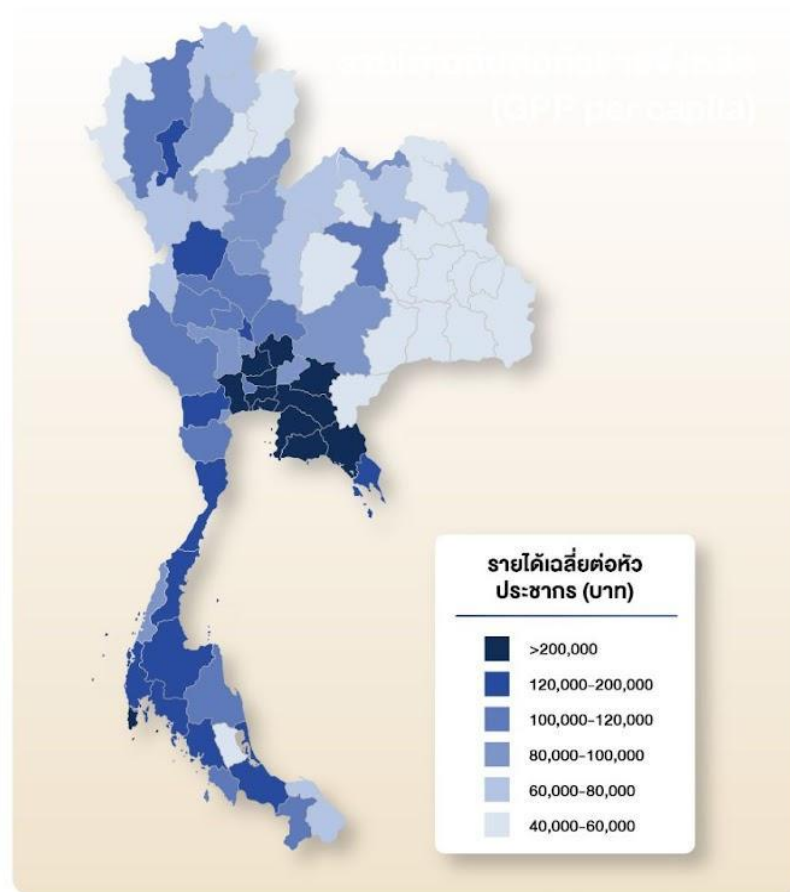
ประชากรอีสานกว่า **55%**
อยู่ในภาคการเกษตร

แต่เกษตรกรรมสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ
ได้เพียง 19% ของผลิตภัณฑ์มวลรวม
ภูมิภาค (GRP)

สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภูมิภาค (GRP) อีสาน ปี 2562

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

COVID-19 ทำให้การว่างงานในอีสานสูงขึ้น

ทั้งจากแรงงานที่ย้ายถิ่นเข้าสู่อีสานและแรงงานอีสานที่ถูกให้ออกจากงาน

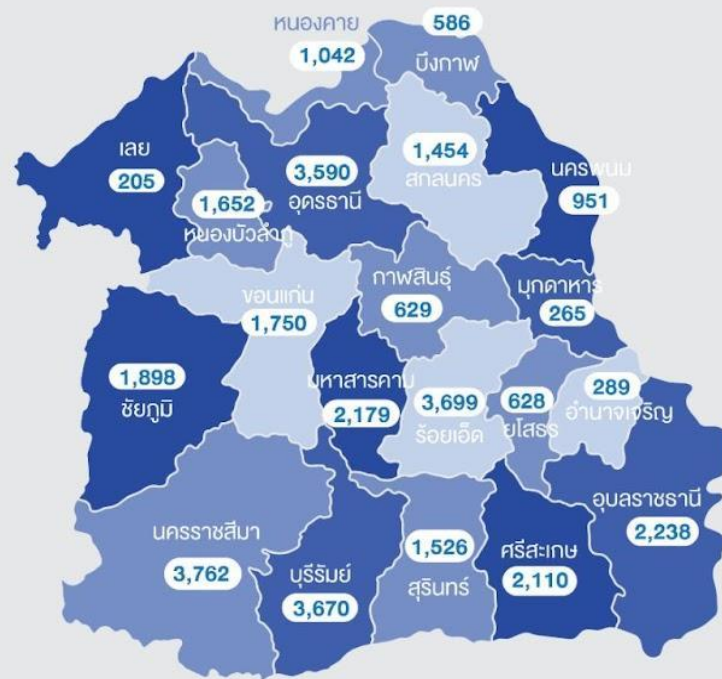
ผลกระทบของ COVID-19 กดดันให้ปัญหาการว่างงานของอีสานปรับตัวสูงขึ้น ผลของมาตรการควบคุมการระบาดระลอก 1 ที่เข้มงวด โดยการ Lockdown ทำให้มีการย้ายถิ่นของแรงงานกลับสู่อีสานมากขึ้น และการระบาดที่ยาวนาน ทำให้มีแรงงานอีสานที่ถูกให้ออกจากงานเพิ่มขึ้น

จำนวนผู้ย้ายถิ่น (ย้ายเข้า) อีสาน ปี 2562 และ 2563

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จำนวนคนอีสานที่ถูกให้ออกจากงานเพราะ COVID-19 (ปี2564)

ที่มา: กรมพัฒนาชุมชน

แรงงานส่วนใหญ่ที่ได้งานใหม่ในอีสานกว่า 70% หันไปประกอบอาชีพกลุ่มที่มีผลตอบแทนน้อย

ผลกระทบจาก COVID-19 ทำให้มีแรงงานย้ายถิ่นเข้ามาในอีสานมากขึ้น แต่แรงงานกว่า 70% ที่ได้งานใหม่ในอีสาน ประกอบอาชีพในกลุ่มเกษตรกร และรับจ้างทั่วไป ซึ่งเป็นกลุ่มงานที่มีรายได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของรายได้ในอีสาน ซึ่งจะตอกย้ำปัญหา รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายและการเพิ่มขึ้นของหนี้สินในกลุ่มประชาชนอีสาน

เปลี่ยนอาชีพ

40,536 คน

เปลี่ยนมาประกอบอาชีพ
เกษตรกร

11,489 คน

เปลี่ยนมาประกอบอาชีพ
รับจ้างทั่วไป

16,844 คน

ค่าจ้างเฉลี่ย
อีสาน

12,545 บาท

ค่าจ้างเฉลี่ย
อาชีพเกษตรกร

4,739 บาท

ค่าจ้างเฉลี่ย
อาชีพรับจ้างทั่วไป

5,909 บาท

ข้อมูลปี 2564

ที่มา: กรมพัฒนาชุมชนและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สภาพคล่องทางการเงินของประชาชนอีสานส่วนใหญ่อยู่ได้ไม่เกิน 3 เดือน ซึ่งสะท้อนถึงเงินออมที่อยู่ในระดับต่ำ

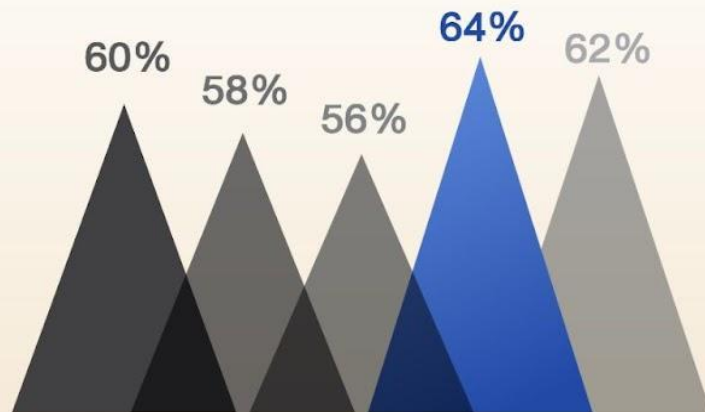
กรณีที่ไม่มีรายได้ใหม่เลยครัวเรือนอีสาน 64% จะมีสภาพคล่องไม่เกิน 3 เดือน ซึ่งสะท้อนถึงการที่ครัวเรือนมีเงินออมเพื่อใช้ในสถานการณ์ฉุกเฉินอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันอีกครั้ง เช่น กรณีการระบาดของ COVID-19 เหมือนในระลอกแรก อาจทำให้ครัวเรือนประสบปัญหารายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย และจำเป็นต้องมีการก่อหนี้สินเพิ่ม

ครัวเรือนอีสานจำแนกตามการเก็บออมเงิน(ปี 2564)

ครัวเรือนอีสานมีค่าเฉลี่ยเงินออมต่อครัวเรือนต่ำกว่า 25,000 บาท และอีกกว่า 300,000 ครัวเรือนไม่มีการเก็บออมเงิน ซึ่งสะท้อนว่าหากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันอีกครั้ง ครัวเรือนจะประสบปัญหาเงินสำรองไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย
ที่มา กรมพัฒนาชุมชน

สัดส่วนครัวเรือนที่มีสภาพคล่องน้อยกว่า 3 เดือน

ประเทศ กลาง เหนือ **อีสาน** ใต้

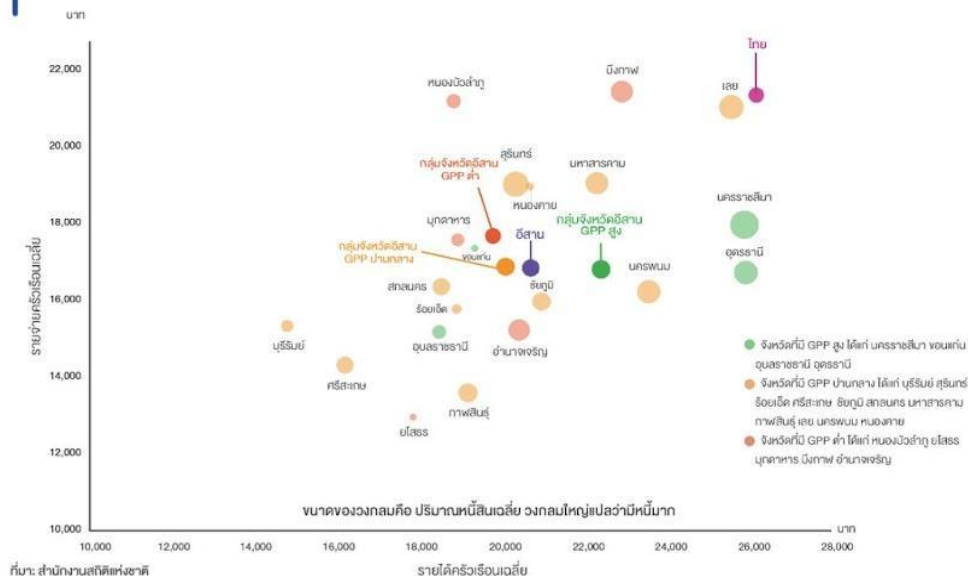
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

อีสานเป็นภูมิภาคที่มีหนี้ครัวเรือนสูง

โดยหนี้ส่วนมากเป็นหนี้ที่ก่อเพื่อการใช้จ่ายทั่วไปที่ไม่สร้างผลตอบแทน และผลของ COVID-19 ยิ่งผลักดันให้หนี้สินปรับสูงขึ้น

ครัวเรือนส่วนใหญ่ในอีสานมีรายได้และรายจ่ายเฉลี่ยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ แต่กลับมีการหนี้ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยหนี้ส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่กู้เพิ่มใช้จ่ายทั่วไปในครัวเรือน ซึ่งไม่สร้างผลตอบแทนให้กับผู้กู้

รายได้ รายจ่าย และหนี้สินเฉลี่ยรายจังหวัด

สัดส่วนหนี้ครัวเรือนอีสาน

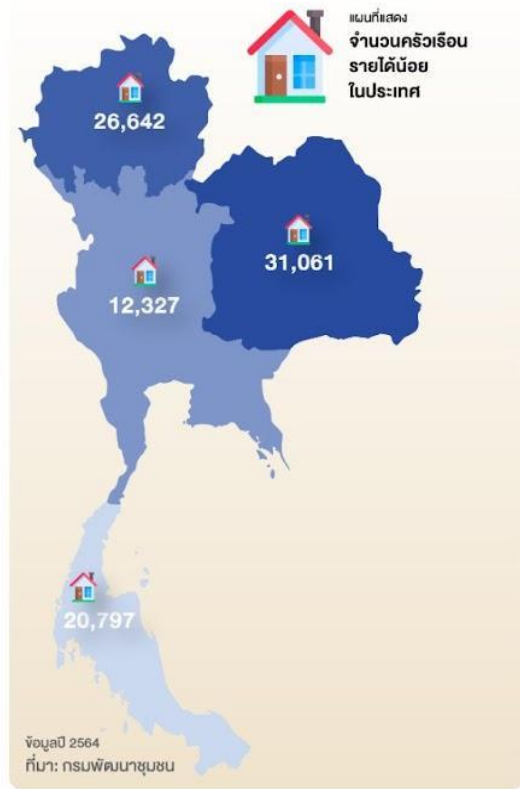

อีสาน	สัดส่วนหนี้สินที่ปรับเพิ่มขึ้น
กลุ่มจังหวัด GPP สูง	31.5%
กลุ่มจังหวัด GPP กลาง	31.4%
กลุ่มจังหวัด GPP ต่ำ	39.6%

กลุ่มจังหวัดที่มี GPP ต่ำ มีการก่อหนี้เพิ่มมากที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงความเสี่ยงด้านการชำระหนี้ในอนาคต

ข้อมูลปี 2564
ที่มา: กรมพัฒนาชุมชน

อีสานเป็นภูมิภาคที่มีครัวเรือนรายได้ต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น หมู่บ้านกว่า 530 หมู่บ้านในอีสานถูกจัดให้เป็นหมู่บ้านยากจน และ 167 หมู่บ้าน ในนั้นเป็นหมู่บ้านที่เผชิญกับ ปัญหาความยากจนอย่างรุนแรง

ครัวเรือนอีสานส่วนมากอยู่ในภาคเกษตรกรรม

ซึ่งเป็นภาคที่ให้ผลตอบแทนน้อย โดยจังหวัดที่มีครัวเรือนเกษตรกรรมเยอะ ยังมี GPP ที่ต่ำ

ครัวเรือนในภาคเกษตรกรรมเป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุด โดยกลุ่มจังหวัดที่มี GPP สูงจะมีสัดส่วนของประชาชนที่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลักในสัดส่วนที่น้อย ในขณะที่กลุ่มจังหวัดที่มี GPP ต่ำ ประชาชนเกือบครึ่งประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก

สัดส่วนประชาชนที่ประกอบอาชีพทำนา

ข้อมูลปี 2564

ที่มา : กรมพัฒนาชุมชนและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จังหวัดที่มี GPP สูง (GPP มากกว่า 100,000 ล้านบาท) นครราชสีมา ขอนแก่น อุบลราชธานีอุดรธานี

จังหวัดที่มี GPP ปานกลาง (GPP อยู่ระหว่าง 40,000 - 100,000 ล้านบาท) บุรีรัมย์ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ ชัยภูมิ สกลนคร มหาสารคาม กาฬสินธุ์ เลย นครพนมหนองคาย

จังหวัดที่มี GPP ต่ำ (GPP ต่ำกว่า 40,000 ล้านบาท) หนองบัวลำภู ยโสธร บุกดาหาร บึงกาฬ อำนาจเจริญ

กลุ่มจังหวัดที่ GPP สูง ครึ่งเรือนที่อยู่ในอำเภอเมืองมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าครึ่งเรือนในอำเภออื่น เนื่องจากมีทางเลือกของอาชีพที่มากกว่า

ความแตกต่างของการกระจายรายได้ ยังเกิดขึ้นในรูปของอำเภอเมืองและอำเภออื่น ๆ ในภาพรวมครึ่งเรือนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองในอีสานจะมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าอำเภออื่น ๆ ที่ 7.1 % โดยยิ่งจังหวัดนั้นมี GPP มากเท่าใด สัดส่วนความแตกต่างของรายได้เฉลี่ยจะยิ่งมากขึ้น เนื่องจากการพึ่งพารายได้จากภาคเกษตรน้อย ในมุมมองกลับกัน กลุ่มจังหวัดที่มี GPP ต่ำ รายได้ของผู้ที่อยู่ในอำเภอเมืองกับอำเภออื่น ๆ ใกล้เคียงกัน ซึ่งสะท้อนว่าประชาชนส่วนมากในจังหวัดยังพึ่งพารายได้จากภาคเกษตรเป็นหลัก

	GPP สูง	GPP ปานกลาง	GPP ต่ำ
ส่วนต่างของรายได้ในอำเภอเมืองกับรายได้เฉลี่ย	16.2%	7.6%	-2.1%
สัดส่วนประชาชนทำนาในอำเภอเมือง	12.4	24.8	37.1
สัดส่วนประชาชนทำนาในจังหวัด	33.0	35.5	44.7

ข้อมูลปี 2564

ที่มา: กรมพัฒนาชุมชนและสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากปัญหาทั้งความยากจน ความเสี่ยงด้านการเงิน และการว่างงานที่เพิ่มขึ้นของอีสานทั้งจาก COVID-19 และแรงงานย้ายถิ่น ภาครัฐจึงใช้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ผ่านการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานราก และสนับสนุนให้มีโครงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (SE) โดยเน้น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ การผลิต การแปรรูป และการบริการ โดยตั้งแต่ 2563 มีโครงการในอีสานที่ได้รับการสนับสนุนกว่า 3494 โครงการ

กลุ่มการพัฒนาเป้าหมาย

จำนวนโครงการการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอีสาน

2563	2564	2565
1618	1261	615

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน

นอกจากนี้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มีโครงการเพื่อส่งเสริมการจ้างงานและฟื้นฟูเศรษฐกิจ ผ่านโครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบล (U2T) ซึ่งมีเป้าหมายเดียวกันเพื่อกระตุ้นการจ้างงานในท้องที่และพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน โดยมีตำบลเป้าหมายในอีสาน 743 ตำบล

กรณีศึกษา

ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ภายใต้การบริหารจัดการของบริษัศ สกฏ จำกัด (Social Lab and Inclusive Growth: SLIG) เป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างมหาวิทยาลัยขอนแก่น และเอกชน มุ่งเน้นเพื่อสร้างชุมชนให้สามารถดำเนินธุรกิจจากทรัพยากรของตนเองได้ ผ่านการจัดตั้งธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) และสามารถบริหารชุมชนได้อย่างยั่งยืน

- คำพองเป็นตำบลขนาดเล็ก ในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ประชากรประมาณ 6,300 ราย
- มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศถึง 44%
- ประชากรในพื้นที่ทำอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาเป็นหลัก

รายได้เฉลี่ยของประชากรในคำพองเปรียบเทียบกับประเทศ

รายได้เฉลี่ยต่อคน ประเทศไทย	รายได้เฉลี่ยต่อคน จ.ร้อยเอ็ด	รายได้เฉลี่ยต่อคน ต.คำพอง
รายได้เฉลี่ยต่อปี 312,221.04	รายได้เฉลี่ยต่อปี 225,827.88	รายได้เฉลี่ยต่อปี 137,880.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 26,018.42	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 18,818.99	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 11,490.00

ที่มา: กรมพัฒนาชุมชน

สัดส่วนอาชีพของประชากรในคำพอง

ที่มา: กรมพัฒนาชุมชน

การช่วยยกระดับรายได้เกษตรกรตำบลคำพองผ่านการจัดการใช้ประโยชน์ในที่ดินใหม่รวมถึงการวางแผนและปรับปรุงกระบวนการผลิตข้าว ผ่านเกษตรกรตัวอย่าง ซึ่งเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับประชาชนคำพองมากที่สุด โดยประยุกต์หลักการเพาะปลูกตามหลักวิชาการ โดยใช้ลักษณะพื้นที่เป็นที่ตั้ง เพื่อให้ได้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้น

รูปแบบการจัดการใช้ประโยชน์ในที่ดินใหม่

ก่อนปรับปรุง

ที่ดิน	13 ไร่	ผลผลิตข้าว/ไร่	340 กก.
ปลูกข้าว	10 ไร่	รายได้จากข้าว	26,520 บาท (ณ ราคาขาย 7.8 บาท/กก.)
ที่อยู่อาศัยและสวนทั่วไป	3 ไร่	รายได้ทั้งหมด	26,520 บาท

หลังปรับปรุง

ที่ดิน	13 ไร่	ผลผลิตข้าว/ไร่	400 กก.
ปลูกข้าว	8 ไร่	รายได้จากข้าว	24,960 บาท (ณ ราคาขาย 7.8 บาท/กก.)
เลี้ยงปลา กบ มะม่วง ถั่วเขียว	3 ไร่	รายได้อื่นๆ	122,000 บาท
ปลูกผัก มะนาว มะพร้าว น้อยหน่า	2 ไร่	รายได้ทั้งหมด	146,960 บาท

ปริมาณผลผลิตข้าวใหม่ ถูกคำนวณจากปริมาณการบริโภคและจำหน่ายในชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสินค้าล้นตลาด

ผลการปรับปรุงกระบวนการผลิตข้าว (ณ ราคาขาย 7.8 บาท/กก.)

	รูปแบบเดิม	หลังมีการยกระดับ	อุดมคติ
ผลผลิต	 340 กก./ไร่	400 กก./ไร่	700 กก./ไร่
การลงทุน	 2,360 บาท/ไร่	2,816 บาท/ไร่	2,816 บาท/ไร่
มูลค่าผลผลิต	 2,652 บาท/ไร่	3,120 บาท/ไร่	5,460 บาท/ไร่
กำไร	 292 บาท/ไร่	304 บาท/ไร่	2,644 บาท/ไร่

ในระยะยาว หากเกษตรกรสามารถปรับปรุงการผลิตข้าว ให้เป็นไปตามรูปแบบอุดมคติที่คำนวณมาจากความเป็นไปได้ของพื้นที่ จะทำให้เกษตรกรมีกำไรที่สูงกว่ารูปแบบเดิมถึง 9 เท่า

ปริมาณการผลิตข้าวจากการจัดสรรการใช้ที่ดินใหม่ ถูกประเมินมาจาก
ความเป็นไปได้ในการขายสินค้า เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสินค้าล้นตลาด
ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้ราคาขายข้าวถูกลง นอกจากนี้การรวมกลุ่มของเกษตรกร
ทำให้เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองกับโรงสีข้าวในพื้นที่มากขึ้น

Supply Chain ของข้าวในพื้นที่คำพอง

คณะผู้จัดทำ

พันรวิศ กิตติสุวรรณ
นักวิเคราะห์

ปิยนารัตน์ บุสทิพย์
นักวิเคราะห์

รพี สมสุข
นักวิเคราะห์

วชิรวิทย์ คงน้อย
นักวิเคราะห์

รุจิมกัสน์ ก่อจิตติศา
นักวิเคราะห์

ชลลดา ศรีเมือง
Graphic Designer

จินตนา ศิราชมัย
Graphic Designer

ผศ.ประเสริฐ วิจิตรนพรัตน์
ที่ปรึกษาโครงการ

ผศ.ดร.จักรกฤษ เจียวิริยาบุญญา
ที่ปรึกษาโครงการ

ผศ.ดร.จักรพันธ์ สูงสวัสดิ์
ที่ปรึกษาโครงการ

ผศ.ดร.นรชิต จิรสักธรรม
ที่ปรึกษาโครงการ

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนเท่านั้น
ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความคิดเห็นของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น